

THOMAS HOBBS'DA EŞİTLİK, ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK SORUNU: DOĞA YASASI TEMELİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Bekir GEÇİT¹

Geliş: 03.11.2020 / Kabul: 11.01.2021

DOI: 10.29029/busbed.820596

Öz

Bu makale Hobbes'un doğa durumunda ve sivil durum insanların eşitlik, özgürlük ve güvenlik problemlerine ilişkin düşünceleri hakkındadır. Yapılan değerlendirmeler, Hobbes'un doğa yasası düşüncesi temelinde yapılmıştır. Doğa yasası, akılla bulunan, insanlar için zararlı şeyleri yasaklayan ve insan hayatını korumayı amaçlayan ilkelerdir. Doğa durumunda herkes eşittir ve herkesin her şey üzerinde eşit hakkı vardır. Bu, insanlar arasında güvensizlik ve dolayısıyla savaşa neden olur. Ayrıca, doğa durumunda insanları doğa yasasına vicdanları dışında uymaya zorlayacak bir güç yoktur. İnsanlar, kendileri için değerli gördükleri hayatlarını, ailelerini ve mülkiyetlerini korumak ve bunlara gerçek anlamda sahip olmak isterler. Dolayısıyla, insanlar doğa durumundaki haklarını bir egemene devrederek devleti kurmuşlardır. Böylece cehalet, barbarlık ve yoksulluğun kol gezdiği doğa durumunun kötülüklerini terk eden insan, devleti kurarak yasaların kendilerine tanıdığı hak ve özgürlükler sayesinde barış ve refaha kavuşmuşlardır.

Anahtar kelimeler: Doğa Yasası, Doğa Durumu, Eşitlik, Özgürlük, Güvenlik.

THE PROBLEM OF EQUALITY, FREEDOM AND SECURITY IN THOMAS HOBBS: AN ASSESSMENT BASED ON NATURAL LAW

Abstract

This article is about Hobbes' thoughts about people's problems of equality, freedom and security in the state of nature and civilized society. The evaluations were made on the basis of Hobbes' idea of natural law. The laws of

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, bekirgecit@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3129-4112>.

nature is the principles found by reason prohibiting things harmful to humans and aiming to protect human life. In the case of nature, everyone is equal and everyone has an equal right to everything. This causes distrust and hence war among people. Also, in the case of nature, there is no force to force people to comply with the law of nature outside of their conscience. People want to protect and truly be possessed their lives, their families and their property, which they consider valuable to them. Therefore, people transferred their rights in the state of nature to sovereign and established the state. Thus, people who abandon the evil of the state of nature, in which ignorance, barbarism and poverty are wandering, have found peace and prosperity by establishing the state, thanks to the rights and freedoms afforded to them by the law.

Keywords: Law of Nature, The State of Nature, Equality, Freedom, Security.

Giriş

Siyaset felsefesinin ve ahlak felsefesinin ortaklaşa cevabını aradığı temel sorulardan birisi, “insan nasıl yaşmalıdır?” sorusudur (Strauss, 2011: 209). İnsan, akıl ve irade sahibi olarak “yapıp-eden, aktif” bir varlıktır (Mengüşoğlu, 2017: 144). Onun temel amaçlarından biri kendi aklının buyruklarına uygun olarak yeteneklerini geliştirmektir. Bu, fırsat eşitliğini ve özgür olmayı zorunlu kılan bir şeydir (Humboldt, 2013: 97). Peki, bu mümkün müdür? İnsanın nasıl yaşaması gerektiği ve insan için iyi bir hayatın nasıl sağlanabileceği konusunda kafa yoran ilk düşünürlerden biri, Platon olmuştur. Platon, insan için ideal bir hayatı iyi düzenlenmiş bir toplumda mümkün görür. Onun amacı toplumda belli bir sınıfın mutluluğu değil, tüm sınıfların mutluluğudur. Bunun için “kim, hangi iş için yaratılmışsa, yalnız o işi yapmalı” diye düşünür (Platon, 2002: 136-140). Toplum yöneticiler, koruyucular ve işçiler olarak üç sınıfa ayıran Platon’a göre, iyi ilişkilerin yaşandığı ideal toplum, her üç sınıfın kendi doğalarına uygun işi yaptıkları, çatışmanın olmadığı, “barış” ve “uyum” içinde bir yaşantının sürdürüldüğü toplumdur (Arslan, 2017: 176-177). Platon’un ideal devletinde amaç tüm yurttaşların mutlu olmasını sağlamaktır. Dolayısıyla, yasaların amacı sadece bir sınıfın iyiliği değil, bütün toplumun iyiliğidir (Platon, 2002: 263).

İnsan için iyi bir hayatın nasıl mümkün olduğu konusunda kafa yoran en önemli filozoflardan bir diğeri ise, Aristoteles’tir. Ona göre insanları bir toplulukta birleştiren ya da bir devlette birlikte yaşamalarını sağlayan şey, ortak güvenliklerini korumak istemeleridir. İnsan, diğer canlılardan farklı olarak konuşma yeteneğine sahip siyasal bir varlıktır. İnsanlar konuşarak birbirlerine “yararlı ve zararlı” şeyleri bildirebilirler. Ayrıca, insan “iyi ve kötü” olanı, “haklı ve haksız” anlayabilen bir varlıktır. Bu, insanların ortak fikirlerde

birleşerek aile kurmalarını ya da bir devlette bir arada yaşamalarını mümkün kılan şeydir (Aristoteles, 1975: 7-10). Aristoteles'e göre insanların sosyal varlık oluşları, doğaları gereğidir (Aristoteles, 2014: 17). Birbirlerine gereksinim duymadıklarında dahi insanların toplum içinde yaşamaya meyilli olmalarının nedeni budur. Ama bununla birlikte, insanların toplum halinde yaşamalarının en önemli nedeni "ortak yarar"dır. Zira her bir insanın diğerinin iyi yaşamına katkısı olur. İnsanlara iyi bir yaşam imkanını sağlamak, aynı zamanda devletin önemli görevleri arasında yer alır (Aristoteles, 1975: 79). Devletin bu önemli görevleri arasında en başat olanı ise, güvenlidir. Zira güvenli bir ortamın olmayışı insan hayatı ve özgürlüğü için bir tehdittir.

Siyasal düşünce tarihinde, "insan nasıl yaşmalıdır?" sorusunun cevabı, özgürlük ve eşitlik gibi iki insani değer ekseninde aranmıştır. Dolayısıyla, bir toplumda özgürlük ve eşitlik gibi insani değerlerin birbirleriyle ahenkli olarak gerçekleştirilebilme imkanının nasıl sağlanabileceği sorunu, geçmişten günümüze kadar siyaset felsefesinin en önemli temel problemlerinden birini teşkil etmiştir (Erdoğan, 2006: 175). Özgürlük, temel olarak akıl sahibi bir varlık olan insanın "bilinçli ve amaçlı olarak eylemde bulunabilme potansiyelini ifade eder." Eşitlik ise, tüm insanların insan olarak aynı değere sahip olmalarıdır (Erdoğan, 2006: 222). İnsanın nasıl yaşaması gerektiği konusunda kafa yoran ve bu bağlamda insanın toplum öncesine karşılık gelen doğa durumunu ve uygar toplumu ve insanların bu iki dönemdeki yaşantılarını ele alan filozoflardan biri, Hobbes'tur. Hobbes, insanın doğası gereği bencil bir varlık olduğunu, herkesin kendi çıkarları peşinde koştuğunu ve dolayısıyla bu durumun doğa durumunda bir savaş halinin yaşanmasına neden olduğunu düşünür. Ayrıca, doğa durumunda "herkesin her şeye hakkı vardır." Hobbes, bu durumu, insanların farklı çıkarlara sahip olmalarından dolayı toplumsal barış ve insan hayatı için bir tehdit olarak telakki eder. Dolayısıyla o, toplumda düzenin ve barış ortamının sağlanabilmesi için bir egemenin varlığını zorunlu görür. Hobbes'a göre insanlar bencildirler ama aynı zamanda akıl sahibi varlıklardır. Dolayısıyla güvende olmak ve hayatlarını sürdürmek isterler. Hobbes'a göre doğa durumundaki güvensizlikten kurtulup güvenli bir barış ortamının sağlanabilmesi ancak, herkesin sahip olduğu hak ve güçlerini aralarında yaptıkları bir sözleşmeyle bir egemene devretmeleriyle mümkündür. Ona göre egemen mutlak güç sahibi olmalı ve bu gücü hiçbir koşula bağlı olmamalıdır. Bu, Hobbes'un bireyin güvenliğinin sağlanabilmesinin ancak, onun kendi hak ve özgürlüklerinden vazgeçmesiyle ve bu hak ve özgürlüklerini toplum sözleşmesiyle bir egemene devretmesiyle mümkün gördüğüdür. Bu, birey için özgürlük mü yoksa güvenlik mi daha önemlidir? Sorusunu akla getirmektedir. Çünkü insanlar daha çok hak ve özgürlüklerini muhafaza etmek için diğer insanlarla sözleşmeler yaparlar ve gerektiğinde mücadele ederler. Bu çalışmanın konusu, Hobbes'da eşitlik,

özgürlük ve güvenlik sorunudur. Çalışmanın amacı ise, Hobbes'un doğa durumunda ve uygar toplumda eşitlik ve özgürlük konusunda ne düşündüğünü doğa yasası temelinde değerlendirmektir.

1. Doğa Yasası

İnsanlar, kendilerini güvende hissetmedikleri sürece, kendi varlıklarını korumak için her yola başvurabilirler. Bu, herkesin sahip olduğu “ilk hak” ya da “savaş hakkı” denilen doğal bir haktır (Hobbes, 2014: 79). Doğal hak, insanın kendi varlığını koruyabilmek için gücünü dilediği biçimde kullanabilme özgürlüğüdür. Burada özgürlükten kastedilen şey, kişinin hiçbir engelle karşılaşmadan, kendi akıl ve düşünme gücünden yararlanarak dilediğini yapabilmesidir. Doğal haklar, doğa durumunda, tüm insanlar için geçerli ve bağlayıcı haklardır (Hobbes, 2010: 103). Dolayısıyla, insanların güvenlik içinde özgürce yaşayabilmelerinin olanağı ancak, bir yasa ve hukuk düzeniyle mümkündür. Toplum öncesi, yani doğa durumunda, insanların sahip olduklarına inanılan hakların kaynağı doğal hukuktur. Doğal hukuk, insanların doğaları gereği uymak zorunda oldukları ve tüm insanlar için bağlayıcı olduğuna inanılan bir hukuk türüdür (Cevizci, 2012: 132-133). Aslında, doğal hukuk ve yazılı yasalar aynı şeyleri ihtiva etmekle birlikte, uygulama bakımından farklıdır. Adil olmak, hak tanımak ve kadirşinaslık gibi erdemlerden meydana gelen doğal hukuk, insanları barışa ve uyuma teşvik eden daha çok nasihat niteliğinde ilkelerdir. Oysa toplum yasaları, doğal hukuktan farklı olarak, yaptırım gücüne sahip itaati gerektiren buyruk nitelikli kurallardır. Toplum yasalarına riayet etmeyi zorunlu kılan güç, egemenlik gücüdür. Dolayısıyla, uyruklar, egemenin buyruklarını veya yasaları ihlal ettiklerinde cezalandırılırlar. Bu demektir ki, “doğal hukuk, ancak bir devlet kurulduğunda, gerçekten yasa hükmü kazanır” (Hobbes, 2010: 202).

Doğal hukuk ve toplum yasası aynı bütünün, temelde aynı yasanın, farklı uygulama biçimleridir. Doğal hukuk, devletin kurulması ile yazılı metin haline getirildiğinde toplum yasası adını alır. Toplum yasasıyla doğal hakların sınırlandırılması ve işler hale getirilmesi mümkündür. Zaten, bu, toplum yasasının temel amaçlarından biridir. Daha doğrusu, hukuk, insanların doğal hak ve özgürlüklerinin kısıtlanarak güven ve barış ortamının tesis edilmesi için oluşturulur (Hobbes, 2010: 202). Doğal hukukun amacı ise, insan eylemlerinin doğa yasasına uygun olup olmadıklarının değerlendirilebilmesi için gerekli “ilke ve kaideleri” ortaya koymaktır (Torun, 2005: 48). Peki, doğa yasası nasıl bilinebilir? Doğa yasası ilkelerini bilmenin yolu nedir? Hobbes, doğa yasasının insan aklı ve mantığıyla uyumlu olduğunu ve dolayısıyla insanın aklıyla doğa yasasını bilebileceğini düşünür. Ona göre, “akıl, insanların üzerinde anlaşabilecekleri uygun barış şartlarını gösterir. Bu şartlara doğa yasaları da denilir.” Dolayısıyla, doğa yasası, akılla keşfedilebilen, insan hayatı için zararlı

olan şeyleri yasaklayan ve insan hayatını en uygun şekilde korumasını sağlayan ilke veya kaidelerdir. Doğa durumunda “herkesin her şeye hakkı vardır.” Bu hak, herkesin herkesle savaş halinde olduğu bir durumda geçerli bir haktır. Böyle bir durumda insanlar hayatta kalmak için dilediğini yapma hakkına sahip olduklarından, istediği kadar güçlü olsun ya da akıllı olsun, hiç kimse güvenlik içinde değildir. Dolayısıyla, aklın bir buyruğu olarak herkesin isteyeceği şey, güvenli bir barış ortamını sağlamak olacaktır. Hobbes’a göre, barışı emreden aklın bu yasasından ikinci bir doğa yasası oluşur. O da şudur: insanlar barış ve can güvenliğini isteme konusunda hemfikir ise, her şey üzerindeki haklarından feragat etmelidirler ve başkalarına tanınmasını istedikleri özgürlük kadar özgürlükle yetinmelidirler. Çünkü, barış ve can güvenliği için herkesin eşit hak ve özgürlüğe sahip olması gerekir. Aksi durumda herkesin herkesle savaşı devam eder (Hobbes, 2010: 103-104). Peki, bir hakkı bırakmak ya da ondan vazgeçmek ne demektir? Bu, kişilere ne tür kazanımlar sağlar?

Hobbes, bir kimsenin bir şey üzerindeki hakkından vazgeçmiş olmasının, başkasına yeni bir hak sağlamadığına inanır. Öyleyse, bu, bir şey üzerinde hakkı olan herkesin, o şeyin nimetlerinden yararlanabilme hakkını kullanabilmesine, karşılıklı olarak müsaade edilmesi demektir. Dolayısıyla, herkes başkasının hakkını kullanmasını engelleme hakkından vazgeçtiğinde, her insan, üzerinde hakkı olduğu şeylerin nimet ve faydalarından yararlanma hakkı olan “orijinal hakkı”nı kullanma imkânına sahip olur. Hobbes’a göre, bir kimse kendi hakkından iki şekilde feragat edebilir. Birincisi, kendi hakkının sağladığı yararları ve kullanımını kimseye devretmeden o haktan vazgeçmektir. İkincisi ise, o hakkın nimetlerini ya da kullanımını birine devrederek vazgeçmektir. Bir kimse kendi iradesiyle bir haktan feragat ettikten sonra, bu hakkını devrettiği kimselerin ya da o hakkı kullanma hakkına sahip olan kimselerin, o hakkı kullanmalarına engel olmamakla yükümlüdür. Kişi kendi özgür iradesiyle vermiş olduğu karara bağlıdır. Bu, o kimsenin bir “görevidir”. Görevini yerine getirmeyen kimse, sözleşme hukukuna aykırı hareket etmiş olur ve bu, hem “adaletsizlik” hem de “haksızlıktır.” Çünkü bir kimsenin özgür iradesiyle önceden onayladığı bir şeyi sonradan kendi isteğiyle reddetmesi ya da bozması haksızlıktır. İnsanlar kendi aralarında yaptıkları akitlere bağlı kalmalıdır. Zira, vaadinden dönmek ya da akitte uymamak kötü sonuçlar doğurması bakımından herkesin malumudur. Dolayısıyla, söz vermek bağlayıcı bir görevdir; görevi ihlal ise, haksızlıktır (Hobbes, 2010: 105).

Hobbes, tüm hakların devredilebilir nitelikte olmadığını düşünür. Peki, ne tür haklar devredilebilir ya da ne tür haklar devredilemez? Hobbes’a göre “herkesin iradi eylemlerinin amacı kendisine bir fayda sağlamaktır.” Hiç kimse karşılığı olmadan herhangi bir hakkından vazgeçmez. Bir hakkı devreden ya da ondan vazgeçen kimse, bir hakkı ya da bir yararı umarak bu işlemi

gerçekleştirir. Ancak, öyle haklar vardır ki ne devredilebilir ne de vazgeçilebilir haklardır. Sözgelimi, kişinin canına kastedenlere karşı “direnme hakkı”, bu türden bir haktır. Öyleyse, kişinin hakkından vazgeçmesinin ya da hakkını başkasına devretmesinin amacı kendi can güvenliğinden başka bir şey olamaz. Böyle bir durumda akla şöyle sorular gelebilir: karşılıklı güvene dayalı ahitler ne kadar bağlayıcıdır? Bu tür ahitlerin güvencesi nedir? Hobbes’a göre, doğa durumunda karşılıklı güvene dayalı ahitler, yeterli kuşku durumunda geçerliliklerini kaybederler. Ancak, tarafları ahitlere sadık kalmaya zorlayacak güç ve yetkiye sahip bir egemen bulunduğu ahitler geçerliliğini kaybetmezler. Söze dayalı ahitler insanları kendi hırs, tutku ve çıkar duygularından bağımsız kalmaya zorlayacak gücü taşımadığından oldukça zayıfturlar. Herkesi itaate zorlayacak egemen bir güç ise, herkesin mücadele içinde olduğu doğa durumunda bulunmaz. Bu da hiç kimsenin kendi can ve mal güvenliğini terk etmeyeceği bir durumdur (Hobbes, 2010: 106-109).

Hobbes, diğer bir doğa yasasının, insanların yaptıkları ahitlere bağlı kalmaları olduğunu düşünür. Ona göre bu doğa yasası, doğa durumunda herkesin herkesle savaşını sona erdirmek için zorunludur. Aksi durumda, savaş hali kalıcı olur. Ve yine, bir diğer doğa yasası, minnettarlıktır. Minnettarlık, önceden yapılmış olan bir iyiliğe, bir ihsana dayanır. Hobbes, bu yasayı şöyle açıklar: bize “salt iyilik” maksadıyla ihsanda bulunan bir kimseye karşı minnet duymalıyız. Yani, bize iyilik yapan kimseleri pişman ettirmeyeceğimiz şekilde davranmaya gayret etmeliyiz. Hobbes’a göre, insanlar kendi iyiliğini düşünerek başkalarına iyilikte bulunurlar. O halde, iyilik yapmanın amacı, kişinin kendi menfaatini düşünmesinden başka bir şey değildir. Yaptığı iyiliğin bir karşılığının olmayacağını farkında olan kimse, iyilik yapmaktan vazgeçer. İyiliklerin karşılıksız kalması, insanlar arasında “hayırseverlik”, “itimat”, “yardım” ve “uyum” gibi ilişkileri sonlandırır. Bu da ilk ve temel doğa yasası olan barışı arama buyruğuna aykırı bir durumdur. Çünkü savaş halini kalıcı hale getirir. O halde, minnettarlık yasasını ihlal etmek, nankörlüktür. Nasıl ki sözleşmeye uymamak adaletsizlik ise, ahde vefa göstermemekte nankörlüktür. Demek ki, iyilik görmek için, iyiliğin karşılığını vermeye gayret etmek gerekir (Hobbes, 2010: 113-119).

Hobbes, toplumsal uyumun sağlanabilmesi için, insanların birbirlerine karşı kibar ve saygılı olmaları gerektiğini düşünür. “Uyum” da bir doğa yasasıdır. İnsanlar toplum içinde uyumlu olmak zorundadırlar. Aksi durumda, Hobbes’a göre ıslahı imkânsız olan “inatçı” ve kaba insanların toplumdaki atılması gerekir. Çünkü bu tür insanlar topluma yüküdür. Ancak, Hobbes’a göre diğer bir doğa yasası da “affetmektir”. Dolayısıyla, işlediği suçtan pişmanlık duyan ve pişmanlığını dile getirerek af dileyenlerin suçu affedilmelidir. Bu, toplumun birlik ve beraberliğinin devamı için gereklidir. Elbette ki affetmek ya

da bir kimseyi işlediği suçtan dolayı bağışlamak, toplumun huzuru ve barışı için gerekli bir iyiliktir. Ancak, ne tür suçların ya da hangi suçu işleyenlerin affedilmesi gerektiği de diğer önemli bir husustur. Ne yazık ki Hobbes, bu konuya yeterince açıklık getirmemiştir. Ona göre, bir kimse cezalandırılırken, yani intikam ve öç almada, olup bitmiş kötülüklerin ve zararların büyüklüklerine bakmamalıyız. Aksine ortaya çıkacak yararların ve iyiliklerin neler olabileceğine bakmalıyız. Bu demektir ki, ceza, “suçlunun ıslahı” ve başkalarının suç işlenmesinde caydırıcı olması amacıyla verilmelidir (Hobbes, 2010: 119-120).

İnsanların birbirlerini hor görmeleri, dışlamaları ve aşağılamaları Hobbes’a göre, doğru olmayan bir davranıştır. Zira, insanların başkalarına karşı olan kötü duygularını gizlemeleri bir doğa yasasıdır. Dolayısıyla, hiç kimse “eyikleme”, “jest” ya da mimiklerle nefretini açığa vurmamalıdır. Ve yine, herkesin başkasını kendine doğal olarak eşit görmesi gerektiği, bir diğer doğa yasasıdır. Barış, ancak “kendilerini eşit sayan insanlar” arasında gerçekleşebilir. Bu demektir ki, insanlar doğal olarak eşit olduklarını kabul etmelidirler. Hobbes’a göre bu yasayı ihlal etmek, kibirliktir. İnsanların eşitlik yasasına uymaları ise, alçakgönüllülüktür. Ayrıca, hiç kimse barış durumunda diğerlerinin sahip olmasını istemediği bir hakkı kendisi için talep etmemelidir. Böyle bir hak talebinde bulunmak, yani imtiyaz sahibi olmak istemek, küstahlıktır. Doğa yasası ise, küstahlığı dışlar. Herkesin hakkaniyete uygun hareket etmesi gerekir. Zira “hakkaniyet”, diğer bir doğa yasasıdır. Ayrıca, insanlar arasında sorunları çözüme kavuşturmak için hakemlik yapan kimse de, tarafsız biri olarak, hakkaniyete uygun karar vermelidir. Zira hakemlik vazifesinin layıkıyla yerine getirilmemesi, insanların yeniden güç kullanarak, karşı tarafla savaşıyor, problemini çözme yoluna gitmesine neden olur. İnsanlara akıl rehberliğinde haklarını eşit şekilde vermek, “bölüşümde adalet” ve “hakkaniyettir.” Adam kayırma ise, bu ilkenin ihlal edilmesidir (Hobbes, 2010: 120-122).

Ortak nesnelere eşit şekilde kullanılması diğer bir doğa yasasıdır. Hobbes’a göre, bölünebilir nitelikteki nesnelere, hak sahibi kişilerin sayılarına eşit parçalara bölünerek kullanılmalıdır. Bölünmez nitelikteki ortak nesnelere kullanımı ise birlikte olmalıdır. Ancak, nesne ne bölünebilir ne de birlikte kullanılabilir değilse, hak sahibi kişilerin nesneyi kullanım sıraları kura ile belirlenerek kullanılmalıdır ya da bu türden nesnelere “ilk doğan” kişilere verilmelidir. Bununla birlikte, barış elçilerinin ve barışa aracılık edenlerin güvenliklerinin sağlanması ve geçişlerine izin verilmesi, diğer bir doğa yasasıdır. Hobbes’a göre barışı emreden yasa, aynı şekilde barış için aracılık etmeyi de emreder. Dolayısıyla, aynı yasa hem barışı hem de barışa aracılık edenlerin güvenliğinde olmalarını emreder (Hobbes, 2010: 122).

Hakemin verdiği karara rıza göstermek başka bir doğa yasasıdır. Hobbes'a göre, insanlar aralarındaki anlaşmazlıkları çözüme kavuşturmak için bir hakeme başvurdıklarında, hakemin kararına rıza göstereceklerine dair söz vermeleri ve verdikleri sözden durmaları bir gerekliliktir. Hiç kimse kendi davasının yargıçı olamaz. Çünkü insanlar öncelikle kendileri için yararlı olanı tercih ederler. Oysa, bir davada hakkaniyete uygun karar vermek, davanın her iki tarafına haklarını teslim etmeyi gerektirir. Dolayısıyla, herkes kendi yararını öncelediğinden dolayı, hiç kimse kendi davasının yargıçı olamaz. Ayrıca, bir davada doğal olarak taraf olan kişi de yargıç olamaz. Diğer bir ifadeyle, dava, taraflardan birinin lehine sonuçlandığında, bu sonuç o kişi için daha fazla haz, onur ve çıkar elde edilmesine vesile oluyor ise, söz konusu kişi de bu davanın yargıçı olamaz. Ve yine, bir davanın yargıçı tarafların tanıklarına ve ileri sürdükleri delillere eşit oranda güven duymalıdır. Taraflardan birine ya da her ikisine yeterli güven duyulmadığında ya da davanın delillerinin yetersiz kalması durumunda, yargıç üçüncü şahısların tanıklığına başvurabilir. Zira doğal hukuk bunu gerektirir (Hobbes, 2010: 122-123).

Hobbes'a göre, doğa yasaları, var olmaları arzu edilen bir şey olduklarından bağlayıcılıkları daimidir. Ancak, pratikte bağlayıcılıkları daimi değildir. Diğer bir ifadeyle, doğa yasaları, vicdani olarak sürekli bağlayıcıdırlar; ama pratikte sadece güvenlik söz konusu olduğunda bağlayıcıdırlar. Çünkü doğa yasalarının hem vicdanen hem pratikte bağlayıcılıklarının daimi olabilmesi için, toplumdaki herkesin bu yasalara riayet edecek kadar dürüst, uysal ve güvenilir olması gerekir. Doğa yasaları var olmaları bakımından arzu edildiklerinden dolayı her zaman her yerde geçerli yasalardır. Onlar “değişmez” ve “ebedidir”. Zira hiçbir zaman “adaletsizlik, nankörlük, küstahlık, kibir, haksızlık, adam kayırma” vb. şeyler yasal hale getirilemez. Gerçek şu ki, değişmez tek ilke, savaşın yok ettiği, barışın ise yaşattığıdır. Bunun tersini düşünmek, imkânsızdır. Doğa yasalarına uymak için gerekli olan tek şey, insanların gayretli ve istekli olmalarıdır. Dolayısıyla, doğa yasalarına uymak zor değildir. Hobbes'a göre, doğa yasalarına uymak, adil olmaktır (Hobbes, 2010: 124).

2. Doğa Durumu

Sofistlerden “Alkidamas'ın ‘Tanrı insanları hür yaratmıştır, doğa hiç kimseyi esir yapmaz’ dediği” iddia edilir (Sabine, 1969: 26). Kimisine göre, çevresini değiştirebilme kudretine sahip olan bir kimse doğal olarak özgürdür (Akarsu, 1998: 148). Hobbes'a göre doğa durumunda insanlar hiçbir kısıtlamaya maruz kalmaksızın diledikleri gibi hareket edebilirler (Martinich, 2013: 265). Özgürlük, genel olarak, bireyin istediğini yapabilmesidir. Yani, dilediğin gibi düşünmek ve eylemde bulunmaktır (Heywood, 2015: 197). Ne var ki, sonucu öngörülemeyen her eylem, başlangıçta özgürlük adına bir fırsat iken, sonuçları açısından her zaman bir risk taşır. Risk, tehlikenin varlığı, zarara uğrama

ihtimali anlamına gelir. Risk kavramını, Ulrich Beck, (akt. Giddens ve Sutton, 2014), insanların muhtemel tehlikelere karşı tedbir almaları, bilhassa insan kaynaklı tehlikelerin zararlarını azaltma çabası olarak değerlendirir. Andrew Heywood, Hobbes'un doğa durumundaki insanı “yalnız, aciz, kötü, vahşi ve kaba” bir varlık olarak gördüğünü söyler (Heywood, 2018: 150). Bu, doğa durumunda insanın diğer insanlarla bir arada bulunmasının hem kendisi hem de diğerleri için riskli bir durum olduğu anlamını taşır. Yani, herkesin eşit ve özgür olduğu ve hiçbir kısıtlamanın bulunmadığı doğa durumu, insan hayatı için tehlikeli ve riskli bir durumdur.

Hobbes, insanların doğaları gereği bedensel ve zihinsel kapasiteleri bakımından eşit olduklarını düşünür. Ona göre, insanlar arasında gerek zihinsel gerek bedensel daha üstün güç ve yetenekte bulununlar olsa da bu, insanlar arasındaki eşitliği bozacak kadar bir farklılık yaratmaz (Copleston, 1994: 32). Çünkü insanlar, zayıf olan yönlerini başkalarının yetenek ve güçlerinden yararlanarak ya da kendi güç ve yetenekleriyle birleştirerek telafi etme kabiliyetine sahip varlıklardır. Üstelik, her insan kendi anlama yetisi ve kabiliyetinden oldukça memnundur. Hiç kimse kendini diğerlerinden daha aşağı bir merhalede görmez. Bu demektir ki, insanların doğal olarak eşit olduklarını kabul etmek gerekir (Hobbes, 2010: 99).

Her ne kadar böyle bir durum olumlu gibi düşünülse de Hobbes'a göre, “eşitlikten güvensizlik doğar.” Güvensizlik ise, barışın bozulmasına neden olabilecek riskli bir durumdur. Zira insanların yetenekler konusunda eşit olması, onların kendi hedeflerine ulaşabilme çabalarında da bir eşitlik sağlar. Bu, aynı hedefe aynı anda yönelen insanlar arasında haksız rekabete ve çatışmaya neden olabilecek bir durumdur. Çünkü insanlar “bölüşemedikleri” ve birlikte kullanamadıkları şeyleri aynı anda istediklerinde, bu istekleri şiddete ve çatışmalara neden olur. Sahip olma, zevk alma ve arzulanana şeylere ulaşma duygusuyla hareket eden güçlü insanlar, diğer insanların kazanımlarını işgale yeltenebilir veya onları kendi hâkimiyetine alma girişiminde bulunabilirler. Saldırıya maruz kalan insanlar ise, güçlülere karşı mallarını ve canlarını korumak için diğer insanlarla ittifak yaparak onlarla mücadele etme yoluna girişebilirler. Böyle bir durumda hiç kimse kendini güvende hissedemez. Çünkü artık, her işgalci bir başka işgalcinin hedefi durumundadır (Hobbes, 2010: 99-100). Dolayısıyla, öyle anlaşılıyor ki doğa durumunda, insanlar arasındaki güvensizliğin temel nedeni doğal eşitlikten doğan güç dengeleri ve birbirlerine hükmetme arzusudur (Hobbes, 2014: 26-27).

Hobbes'a göre, “güvensizlikten savaş doğar.” Zira daha önce de belirttiğimiz gibi, güvensizlik, barışı tehdit eden bir risktir. Doğa durumunda bu risk devam ettiği sürece, hiç kimse kendini güvende hissetmeyecek ve herkes kendini diğerlerinin hedefi durumunda görecektir. Dolayısıyla, insanlar, can ve

mal güvenliklerini sağlayana kadar, yani kendileri için güvenli bir ortam temin edene kadar, olası tüm tehditleri etkisiz hale getirmek için diğer insanlara karşı savaşıma ve onları kendi hâkimiyetine alma çabasında olacaktır. Böyle durumlarda insanlar zafer kazanmak için hile dâhil her yolu denemekten bir sakınca görmezler. Çünkü Hobbes'a göre söz konusu kişinin can güvenliği ise, zafere giden her yol caizdir. Daha doğrusu, Hobbes için savaş durumunda “cebir ve hile” iki büyük erdemdir. Ayrıca “adalet ve adaletsizlik ne bedeninin ne de zihnin melekeleridir.” Eğer bunlar insanların duyuları ve duyguları gibi doğalarının bir parçası olsaydı, yalnız başına doğada yaşayan insanlarda da olmaları gerekirdi. Oysa bu nitelikler toplumsal alanda ortaya çıkan niteliklerdir. Hobbes, insanların kavgacı olmalarını doğalarındaki üç temel nedenden ileri geldiğini düşünür. Bunlar, “rekabet”, “güvensizlik” ve “şan ve şeref” tir. Ona göre, rekabet, kazanç elde etmek için; güvensizlik, güvenliği temin etmek için; şan ve şeref ise, şöhret için savaşmaya sevk eder. Yani, rekabetçi doğa insanları, başkalarının çocuklarını, eşlerini ve mallarını zor kullanarak sahip olmaya iter. Aynı şekilde, güvenliklerini sağlamak için insanlar, çevresindeki kişileri boyun eğdirmeye zorlarlar. Ve yine, insanlar, kişiliklerine dönük, hasım ve hıslımlarından kötü bir tutum, bühutan veya tahkir gördüklerinde onlara karşı şiddete ve zora başvururlar. Bu demektir ki, doğa durumunda, insan doğasındaki bu içtepilerin neden olduğu vakaların her biri, insanların barış içinde yaşamalarını tehdit eden büyük birer risktirler (Hobbes, 2010: 100-103).

Hobbes, devletin ya da egemenin bulunmadığı doğa durumunu sürekli bir savaş hali olarak görür. Savaş, insanların aralarındaki “uyuşmazlıkları” şiddet ve zorlama yoluyla çözmeye çalışırken içinde buldukları bir durumdur (Grotius, 1967: 17). Böyle bir durum insanların doğadaki varlıklardan adaletli bir şekilde yararlanabilmeleri ve güvenlik içinde olmaları bakımından bir engeldir. Doğa durumu, aynı zamanda herkesin her şey üzerinde eşit hakkı olduğu bir durumdur. Aslında bu, hiç kimsenin bir şeye hakkı olamadığı anlamını taşır. Çünkü herkesin her şey üzerinde eşit ya da ortak hak sahibi olması, fayda açısından bakıldığında, hiç kimsenin bir şey üzerinde hak sahibi olmadığı anlamını taşır (Hobbes, 2014: 29-30). Ayrıca, herkes kendi çıkarını ve eğilimini gözettiği için, eş zamanlı aynı nesneye yönelen insanlar arasında daima barışı tehdit eden bir mücadele ve çekişme olacaktır. Dolayısıyla, kurulu bir düzenin olmadığı, sürekli savaş halinin olduğu doğa durumunda insanlar, kendi emeklerine sahip olamadıkları gibi, varlıkları da daima yok olma riskiyle karşı karşıyadır. Bu demektir ki, herkesin eşit olduğu, ama hayatta kalmanın bir “mucize” olarak görüldüğü ve ölüm korkusunun eksik olmadığı doğa durumunda geçen bir “...insan hayatı yalnız, yoksul, kötü, vahşi ve kısa sürer” (Hobbes, 2010: 101).

Hobbes, insanın doğası gereği sahip olduğu duygu ve isteklerinden dolayı suçlu ve günahkâr olarak görülemeyeceğini düşünür. Ona göre insan eylemlerini sınırlayan yasalar olmadıkça, insan doğasından ileri gelen eylemler suç ve günah olarak telakki edilemez. Zira bir eylemin suç olması, onun yasalar tarafından gerekçeli olarak yasaklanmış olmasını gerektirir. Doğa durumu ise, egemen bir gücün olmadığı, herkesin herkesle sürekli çatışma halinde olduğu ve dolayısıyla bir *güvensizlik* durumudur. Böyle bir durumda adalet ya da doğruluk aranmaz. Çünkü, adalet yasayla sağlanır; yasa da egemen bir gücün varlığını gerektirir. Bu demektir ki, egemen bir gücün ve dolayısıyla yasaların olmadığı doğa durumunda, “adaletsizlik” yoktur. İyi ve kötünün ne olduğuna insanlar kendileri karar verir. Hiç kimse mülk sahibi de değildir; kim eline ne geçirebildiyse, onu elinde tutabildiği sürece, o nesne ve canlılar üzerinde hak sahibidir (Hobbes, 2010: 102-103). Oysa, Hobbes’un bu anlayışından farklı olarak Locke, doğa durumunda, “kaynaktan çıkan su herkesin olsa da sürahinin içindekinin sadece onu çıkarmanın olduğundan kim şüphe edebilir?” diyerek, mülkiyet sahibi olmada gücün değil, emeğin gerekliliğini dile getirmiştir (Locke, 2002: 39). Dolayısıyla, Hobbes’un tasarladığı doğa durumunda düzeni sağlayacak genel bir güç ve yasa olmadığı için iyi, kötü, adalet ve adaletsizlik söz konusu değildir. Bu, herkesin kendi menfaatine olanı iyi görmesi ve kendisi için iyi olanı istemesi demektir ki, çatışmaya ve savaşa yol açan bir durumdur. Yani, bir güvensizlik durumudur.

Doğa durumunda, insan ilişkileri, Hobbes’a göre dostluk ve arkadaşlık ilişkileri değil, karşılıklı çıkar ve menfaat ilişkileridir. İnsanların iradi temaslarının gayesi çıkar elde etmek, şan ve şöhret kazanmak arzudur. Hobbes, korkunun olmadığı yerde insanların topluma değil, hâkimiyete düşkün olacaklarına inanır. Toplum istencin bir ürünüdür; çünkü toplumun varlık nedeni, üyelerinin beklentilerini ve kendileri için iyi olanı elde etmek istemeleridir. Doğadaki insan için öncelikli olarak istenen şey, güvenlik ve korunmadır. Dolayısıyla Hobbes göre, toplumların kuruluş nedeni, karşılıklı sevgi değil, korku ve güvensizliktir. Zira, herkesin eşit olduğu ve ebedi bir savaş halinin yaşandığı doğa durumunda, insanların varlıklarını sürdürebilmek için barış istemeleri ya da yardım aramaları, “doğru aklın bir buyruğudur, eş deyişle bir Doğa Yasasıdır” (Hobbes, 2014: 22-35).

Demek ki, doğa durumunun tüm bu olumsuzluklarından kurtulmak için, toplumda kalıcı bir barışın tesis edilmesi ve güvenli bir ortamın sağlanması zorunludur. Güvenlikten kasıt, sadece fiziki olarak korunmuş olmak değil, herkesin iyi bir hayat sürdürebileceği sosyal bir ortamın sağlanmış olmasıdır. Zira insanların “*sözleşmeyle*” istekli olarak bir topluma katılmalarının nedeni, mümkün olduğunca iyi bir yaşantıya sahip olmak istemeleridir. Bu yüzden, insanlar, adaletsizlik yapmadıkları sürece korkmadıkları, kendilerini güvende hissettikleri bir barış ortamının tesis edilmesi için, kendi haklarından feragat

ederek bir egemene itaat ederler. İtaat etmenin gayesi, güvenlidir. Hobbes, güvenlik için bir kişi ya da bir meclise itaat etmek gerektiğinde, doğru olan şey, güvenliğimizde ve sağlığımızda çıkarı olan birine itaat etmektir, diye düşünür. (Hobbes, 2014: 90-173).

3. Devlet ya da Uygur Toplum

Doğa durumunda herkesin eşit olması ve güçlerini diledikleri şekilde kullanabilmeleri, herkesin istediğini elde etme hakkında da eşit olması demektir (Karagözoğlu, 2006 :222). Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, bu, aynı zamanda tüm insanların eşit oranda tehlikelerle ve risklerle karşı karşıya kalmaları anlamına gelir. Hobbes, bu güvensizlik durumunun insanları toplum sözleşmesiyle siyasi bir “otoritenin temin edeceği düzen ve güvenlik hali içinde yaşama kararı almaya sevk ettiğini söyler” (Cevizci, 2012: 164). Ona göre devlet, insanların “güçlerini ve kaynaklarını” birleştirerek güvenliklerini sağlamak, barışı korumak ve gerektiğinde daha iyi bir savunma yapabilmek için sözleşmeyle oluşturdukları siyasi bir kurumdur. (Hobbes, 2014: 84).

Hobbes, “kılıcın zoru olmadıkça” insanların varlıklarını sürdürebilecekleri güvenli bir ortamı mümkün görmez. Çünkü ona göre doğal hukuk, güvenli bir hayat için yeterli değildir. Zira, doğa durumunda insanları vicdanları dışında doğal hukuka tabi kılmaya zorlayacak hiçbir güç yoktur. Egemen bir güç, yani devlet olmaksızın “adalet”, “merhamet”, “hakkaniyet” ve “tevazu” gibi doğa yasaları, insanların intikam, kibir ve tarafgirlik duyguları karşısında yetersiz kalırlar. Oysa insanlar güvenli bir hayat sürdürmek isterler. Bu, insanların özgürlüklerine sınırlamalar getirerek devleti kurmalarının temel nedenlerinden biridir. Ayrıca, Hobbes’a göre devletin ya da egemen bir gücün bulunmadığı durumlarda, insanların birbirlerine karşı her türlü eylemi meşru olarak görmüştür. Sözelimi, eski çağlarda insanlar aileler ve küçük gruplar halinde yaşadıklarında soygunculuk, talancılık, yağmacılık, vurgunculuk ve zulüm bir geçim kaynağı olarak görülmüştür. Hatta vurgunculuk ve yağmacılık konusunda mahir olan kimseler, daha itibarlı ve şerefli olarak anılırdı. Daha sonraki dönemlerde ise, kabileler ve krallıklar güvenlik ve işgale uğrama korkusu gibi gerekçelerle şiddet, cebir ve hileyle kendi komşularını istila ederek egemenlikleri altına almışlardır. Üstelik, bu devletler ve devlet adamları yaptıkları bu işgal ve istilalar münasebetiyle halen şerefle yâd edilirler (Hobbes, 2010: 133-134).

İnsanların kendi emekleriyle ürettiklerinden ve doğadaki varlıklardan rahatça yararlanabilmeleri, devletin varlığıyla mümkündür. Peki, devlet nasıl kurulur? Hobbes’a göre devlet, herkesin doğa durumunda sahip oldukları haklarını tek bir kişiye ya da bir heyete devretmesiyle kurulur. Yetkili kılınan bu kişi ya da heyet, toplumdaki herkesin tabi olduğu, kararlarını ve uygulamalarını

kabul ettiği egemen güçtür. Bu, toplumdaki her bir bireyin kendi aralarında sözleşme yaparak haklarını, karşılıklı olarak, egemen bir güce devretmeleri ve onu her türlü icraatta yetkilendirmeleridir. Böylece, Hobbes'un "EJDERHA" dediği ya da "ölümlü tanrı" dediği devletin kuruluşu gerçekleşmiş olur. Devletin tüm gücünü ve yetkisini kendi üzerinde taşıyan ya da devletin özü olan bu kişi, *egemendir*. Toplumdaki diğer herkes ise, egemene tabi olan *uyruklardır* (Hobbes, 2010: 136).

Egemenlik, devlete canlılık veren ve onu hareket ettiren güçtür. Hobbes'a göre egemenlik iki şekilde elde edilir. İlki, doğal güç ve kudret ile elde edilen egemenliktir. Yani, insanları veya düşmanlarını hayatlarını bağışlama karşılığında aileleriyle birlikte kendine boyun eğdirmekle gerçekleşir. Bu, "edinilmiş" devlettir. İkinci ise, insanların, kendi güvenliklerinin sağlanması karşılığında, aralarında sözleşme yaparak, herkesin gönüllü olarak yönetme hakkını bir kişiye ya da heyete devretmeleri ile gerçekleşir. Bu da "sözleşme ile kurulmuş" devlettir. Sözleşme ile kurulmuş bir devlette çoğunluğun onayına katılmayanlar, yani, egemenin aleyhinde oy veren kimseler de, devletin birer yurttaşı olarak, seçilen egemeni her konuda yetkilendirmiş kabul edilirler. Devletin kurulmasıyla yetkili kılınan heyet ya da egemenin hakları da böylece sağlanmış olur (Hobbes, 2010: 137).

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Hobbes, insanların, ölüm endişesinden kurtulmak, emeğine sahip çıkmak ve iyi bir hayat yaşamak için akıl rehberliğinde "uygun barış" ortamının oluşturulabileceğini düşünmüştür. Bu, insanların kendi hak ve özgürlüklerini güvenceye almaları için kaçınılmaz bir şeydir. Peki, hak nedir? Hobbes'a göre hak, yasaya uygun davranmaktır. Çünkü yasa uyrukların yükümlülüklerini ve eylemlerinin sınırlarını belirler. Bu yüzden hak, kişinin yasayla belirlenmiş özgürlüğüdür. Ancak, burada altını çizmek gerekir ki Hobbes'a göre, barışı tesis etmek gayesiyle doğa durumundaki "dilediğini yapma özgürlüğünden" vazgeçen insanın, "kendi bedenine sahip olmak" ve yaşam için gerekli olan diğer haklarını kullanma hakkı kalıcıdır ve kişi onları daima muhafaza etmeye devam eder.(Hobbes, 2010: 103-121).

Peki, bir kimsenin bir haktan yararlanabilmesinin güvencesi nasıl sağlanabilir? Hobbes, bir haktan yararlanmanın güvencesinin toplum yasalarıyla sağlanabildiğini düşünür. Ona göre "toplum yasası, her uyruk için, sözle, yazıyla veya iradenin bir başka yeterli işaretiyle, doğru ve yanlışın ayırt edilmesi için, yani neyin kurala aykırı olup neyin olmadığını ayırt edilmesi için, kullanılmak üzere, devletin uyruklarına emrettiği kurallardır" (Hobbes, 2010: 200). Bu yasalardan genel olanlarına tüm yurttaşlar uymak zorundadır. Özel yasalara ise, sadece muhatapları uymakla yükümlüdürler. Burada akla yeni sorular gelmektedir: Yasaları kim belirler? Yasa koyucu kimdir? Hobbes'a göre, yasa yapmak egemenin görevidir. Egemen tarafından yapılan yasalar ise, herkesin

uyacaklarına dair taahhütte buldukları ve toplumda adaleti tesis eden yasalarıdır. Ancak, bir yasanın geçerli olması için, egemenin iradesine dayandığına ilişkin açık işaretler taşıyor olması gerekir. Aksi halde yasa geçerli görülmez. Yani, yasanın sadece yazılı olması ve ilan edilmiş olması onu geçerli kılmaz (Hobbes, 2010: 201-206).

Hobbes'a göre "hak demek, özgürlük demektir, yani toplum yasalarının bize verdiği özgürlük." (Hobbes, 2010: 217). Bu demektir ki, uyruklar toplum yasasına dayalı olarak birtakım haklara sahiptirler; bu haklar ise, onların özgürlükleridir; yasalarla belirlenmiş özgürlükler. Hobbes'a göre, toplumsal hukuk ise, uyrukların yerine getirmeleri gereken yükümlülükleridir. Diğer bir ifadeyle, toplumsal hukuk, doğa durumundaki özgürlüğü kaldırır; yani herkes kendini koruma hakkına sahiptir ve bir kimse güvenliğini sağlamak için şüpheli gördüğü kişilere saldırabilir hakkını kaldırır ve bunun yerine herkesin uymak zorunda olduğu eşit şekilde yükümlülükler getirir.

Sonuç

Hobbes, doğa yasasını, bir insanın yapmasının yasak olduğu, hayatı tahrip eden veya ortadan kaldıran eylemleri yasaklayan ve insan hayatını korumayı amaçlayan genel bir kural olarak görür (Hobbes, 1998: 86). Ancak, onun doğa durumunu herkesin herkese karşı savaşı olarak görmesi, aynı zamanda doğa yasasını güçlü olanın zayıf olan üzerindeki gücünün doğal kuralı olarak görmesi anlamını da taşır (Gierke, 1934: 97). Çünkü, doğa durumunda herkesin her şey üzerinde eşit hakkı olması, bir yandan insanların birbirlerinin hak ve özgürlüklerini gözetmelerini zorunlu kılan bir durum oluştururken, diğer yandan insanların fırsatçı bir anlayışa göre hareket etmeleri için bir imkan oluşturur. Fırsatçılık, insanın içinde bulunduğu koşullara göre tutum ve eylemlerini belirlemesidir. Ayrıca, hiçbir yasa ve değer tanımaksızın, uygun şartları değerlendirerek kendi lehine çıkar sağlamaya çalışmasıdır (Bolay, 2013: 132). Böyle bir anlayışın hakim olduğu doğa durumunda, insan eylemlerini denetim altında tutan siyasal bir güç bulunmadığı gibi, insanların doğa yasasına uymaları için kendi vicdanlarının denetimi de yeterli gelmez. Dolayısıyla, doğa durumu insanların fırsatçılığı bir yaşam tarzı haline getirdiği ve güvenliğinin olmadığı, sürekli bir savaş halinin yaşandığı durumdur. Böyle bir anlayışın hâkim olduğu bir toplum durumunun sürdürülmesi, herkes için tehlikeli koşullar içerdiği için, akıl sahibi varlıklar olarak insanlar devletin kurulmasını bir zorunluluk olarak görmüşlerdir.

Hobbes'a göre devlet kurulmazdan önce "cehalet", "barbarlık", "yoksulluk" ve "yalnızlık" gibi her türlü kötülüğün bir arada bulunduğu bir durum söz konusuysa, devletin kurulmasıyla birlikte tüm yurttaşlar sınırlı haklarıyla barışın, iyi niyetin, refahın ve sağduyunun hüküm sürdüğü güvenli bir

ortamın tadını çıkarırlar (Hobbes, 2014: 138). Bu, aklın yok göstericiliğinde, insanların güvenli ve sınırlı bir özgürlük durumunu, yani devleti, güvenlikten yoksun herkesin eşit ve tümüyle özgür oldukları bir duruma, yani doğa durumuna yeğlemeleri demektir. Hakikaten, güvenlik kavramı mutlak anlamda değerlendirildiğinde, özgürlük alanını daraltan ve sınırlayan bir kavram olarak da görülebilir (Hayek, 2010: 184). Çünkü, devletin yasalarla belirlediği özgürlük, uyrukların özgürlüklerinden daha çok güvenliklerini önceleyen düzenlemedir. Doğa durumunda insanlar gücü dahilinde özgürlüklerini kullanabilirken, bir devletin uyrukları olarak devletin gücü dahilinde ve devletin onlara tanıdığı yasal haklar uyarınca özgürlüklerini kullanabilirler. Ne var ki, doğa durumunda sahip olunan eşitlik ve özgürlük, herkes için eşit oranda güvensizlik ve risk demektir. Dolayısıyla, insanlar aklın bir buyruğu olarak, daha güvenli bir hayat için doğada sahip oldukları hakları bir sözleşmeyle bir egemene devrederek, herkesin eşit şekilde sahip olduğu güvenli özgürlüğü seçmek zorunda kalmışlardır.

Sonuç olarak, Hobbes'a göre, bir insan için en değerli şey, kişinin varlığı, hayatı ve bedensel bütünlüğüdür. Ayrıca, aile mutluluğu, mülkiyet ve diğer yaşam araçları da insan için değerli şeylerdir (Hobbes, 2010: 254). Doğa durumu ise bunların hiçbirini için güvenli bir ortam sağlamaz. İnsanlar, tüm bunlara ancak bir devlet içinde gerçek anlamda sahip olabilir. Dolayısıyla, insanlar, kendileri için değerli gördükleri şeylere gerçek anlamda sahip olabilmek için, doğa durumundaki haklarından vazgeçerek, daha güvenli olduklarına inandıkları devleti ve onun yasalarla onlara tanıdığı eşit hakları ve özgürlükleri kabul etmişlerdir.

Kaynaklar

- AKARSU, Bedia (1998), *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, 13. Baskı, İstanbul, İnkılap Kitabevi.
- Aristoteles (1975), *Politika*, (Çev. Mete Tuncay), 1. Baskı, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Aristoteles (2014), *Nikomakhos'a Etik*, (Çev. Saffet Babür), 5. Baskı, Ankara, BilgeSu Yayıncılık.
- ARŞSAM, Ahmet (2017), *Felsefeye Giriş*, 25. Baskı, Ankara, BB101 Yayınları.
- BOLAY, Süleyman Hayri (2013), *Felsefi Doktrinler ve Terimle Sözlüğü*, 11. Baskı, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- CEVİZCİ, Ahmet (2012), *Felsefe Sözlüğü*, 3. Baskı, İstanbul: Say Yayınları.
- COPLESTON, Frederick (1994), *A History of Philosophy*, Volume V, New York, An İmage Book Published by Doubleday.

- ERDOĞAN, Mustafa (2006), *Aydınlanma Modernlik ve Liberalizm*, 1. Baskı, Ankara, Orion Yayınevi.
- GIDDENS, Anthony ve Sutton, Philip W. (2014), *Sosyolojide Temel Kavramlar*, (Çev. Ali Esgin), Ankara, Phoenix Yayınevi.
- GIERKE, Otto (1934), *Natural Law and The Theory of Society*, London, Cambridge University Press.
- GROTIUS, Hugo (1967), *Savaş ve Barış Hukuku*, (Çev. Seha L. Meray), Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- HAYEK, Friedrich A. von (2010), *Kölelik Yolu*, (Çev. Turhan Feyzioğlu, Yıldırım Arsan ve Atilla Yayla), 4. Baskı, Ankara, Liberte Yayınları.
- HEYWOOD, Andrew (2015), *Siyasetin Temel Kavramları*, (Çev. Hayrettin Özler), 2. Baskı, Ankara, Liberte Yayınları.
- HEYWOOD, Andrew (2018), *Siyaset Teorisine Giriş*, (Çev. Hızır Murat Köse), 9. Baskı, İstanbul, Küre Yayınları.
- HOBBS, Thomas (1998), *Leviathan*, New York, Oxford University Press.
- HOBBS, Thomas (2010), *Leviathan*, (Çev. Semih Lim), 8. Baskı, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- HOBBS, Thomas (2014), *Elementa Philosophica De Cive*, (Çev. Cihan Deniz Zarakolu), 2. Baskı İstanbul, Belge Yayınları.
- HUMBOLDT, Wilhelm von (2013), *Devlet Faaliyetinin Sınırları*, (Çev. Bahattin Seçilmişoğlu), 3. Baskı, Ankara, Liberte Yayınları.
- KARAGÖZÖĞLU, Hümeysra (2006), "Homo Homini Lupus: Thomas Hobbes'un Ahlak Felsefesi Üzerine", *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30, (2006/1), ss. 215-242.
- LOCKE, John (2002), *Sivil Toplumda Devlet – Uygar Yönetim Üzerine İkinci İnceleme*, (Çev. Serdar Taşçı ve Hale Akman), İstanbul, Metropol Yayınları.
- MARTINICH, Aloysius Patrick (2013), *Hobbes*, (Çev. Akın Terzi), 1. Basım, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- MENGÜŞOĞLU, Takiyettin (2017), *İnsan Felsefesi*, 2. Baskı, Ankara, Doğu Batı Yayınları.
- PLATON (2002), *Devlet*, (Çev. Hüseyin Demirhan), 1. Baskı, İstanbul, Sosyal Yayınlar.

- SABİNE, George (1969), *Siyasal Düşünceler Tarihi, cilt,I*, (Çev. Harun Rızatepe), Ankara, Sevinç Matbaası.
- STRAUSS, Leo (2011), *Doğal Hak ve Tarih*, (Çev. Murat Erşen ve Petek Onur), 1. Baskı, İstanbul, Say Yayınları.
- TORUN, Yıldırım (2005), *Hugo Grotius'un Hukuk ve Siyaset Felsefesi*, 1. Basım, İstanbul, Kaknüs Yayınları.

